

Institutets verksamhet i stort

Institutet står i centrum för och har ett rikssamordnande ansvar inom den livaktiga lokallistoriska verksamhet som finns runt om i landet. Denna roll tillkommer institutet på grund av institutets ålder och den professur som är knuten till institutet. I det rikstäckande ansvaret ingår också att stå i spetsen för svensk urbanhistorisk forskning. Vår egen forskning drivs av institutets egen personal samt av doktorer och doktorander vid Historiska institutionen knutna till professuren. Institutet ska också försöka knyta till sig internationella forskare samt kollegor från andra ämnen och högskolor för att skapa en livaktig forskningsmiljö. För att fullgöra de samordnande uppgifterna har vi bildat rikstäckande nätverk som samlas till stadshistoriska dagar och andra konferenser. Dessa möten har även förlagts till universitets- och högskoleorter utanför Stockholm. I regel ordnar vi en till två endagskonferenser per år.

Institutet fungerar dessutom som ett allmänt serviceorgan åt svensk stads- och kommunhistorisk forskning. Slutligen har vi en rådgivande funktion gentemot Sveriges kommuner och landsting samt allmänheten. Enligt våra stadgor ingår i detta uppdrag att ge ut källmaterial och bibliografier. Det finns här ett rikt arv från nästan 100 års av verksamhet att förvalta – och att bygga ut. För närvarande arbetar vi med en stor databas över alla svenska städer och tätorter, www.ortshistoria.se.

Utöver de rikstäckande uppgifterna känner vi ett särskilt ansvar för Stockholms stads och Stockholmsområdets historia. Detta ansvar delar vi med den särskilda professuren i Stockholms stadshistoria som dock för tillfället är vakant på en längre tjänstledighet. Här ska vi engagera oss på institutionen. Denna professur behövs för att komplettera vår fokus på mindre orter, krympande städer och landsbygden. Dessutom räcker institutets resurser inte till för att fullfölja alla önskvärda engagemang. Institutet har under lång tid samarbetat med Kommittén för Stockholmsforskning kring Stockholms historia. En annan samarbetspartner är Stockholms läns hembygdsförbund. Vi har också direkta kontakter med kulturkontor, kommunala arkiv, museer, hembygdsföreningar, släktforskare och lokallistoriska grupper i länet. Dessa kontakter ska återknytas och förstärkas av den ny tillsatte professorn i stadshistoria.

Stadshistoriska institutet har dessutom en samordnande uppgift på det nordiska planet. Institutet är det enda av sitt slag i Norden. Övriga nordiska länders lokallistoriska institut är av annan art och arbetar delvis annorlunda. De har inte samma unika kombination av kommun- och universitetsanknytning som vi. Sedan början av 1970-talet samarbetar vi regelbundet med våra systerinstitut i Norden. Vi driver bland annat en gemensam konferensserie med regelbundet återkommande symposier. Institutet bör vara ledande och drivande i det nordiska samarbetet och ansvara för administrativ samordning.

Internationellt samarbete står sedan länge högt på institutets dagordning. Sedan slutet av 1950-talet har institutet genom sin föreståndare varit representerat i *La Commission Internationale pour l'Histoire des Villes*. Via kommissionen har institutet dessutom engagerats i övergripande

internationella projekt, till exempel Urban History Atlases. I den 1989 bildade *European Association of Urban Historians*, numera *European Association for Urban History*, har institutet också sedan länge en framträdande roll. Institutets goda renommé understryks av alla de inbjudningar till internationella konferenser och nätverksmöten som regelbundet strömmar in. Vårt mål är att bevara och vidareutveckla institutets ställning som en uppskattad internationell samarbetspartner. Svensk stadshistoria håller idag god internationell standard. Organisatoriskt framstår den som en förebild för andra länder. Det som särskilt uppmärksammas är Sveriges kommuners och landstings och Stockholms stads framsynta satsningar på att främja forskning kring städernas och kommunernas historia. Det ger ett tydligt uppdrag och en profil.

De personella resurser som står till institutets förfogande är för närvarande dock begränsade. Vid sidan av professuren reserveras årligen medel för assistenttjänster. Föreståndaren delar sin tid mellan institutet och Historiska institutionen. I praktiken sammanfaller uppgifterna till stor del; oftast kan de inte särskiljas från varandra. På föreståndaren faller också allmänna uppgifter som åvilar en professor i historia i egenskap av ämnesföreträdare. Det kan gälla sakkunniguppdrag, seminarieledning och kursgivning inom den högre grundutbildningen och liknande.

Assistenterna, som arbetar på deltid, svarar för mycket av det löpande arbetet som uppdatering av hemsida, posthantering, registrering av korrespondens, boklager, bokvård, datorfrågor, adressregister och diverse andra uppgifter. De är också delaktiga i institutets konferensverksamhet.

Utöver det är assistenterna behjälpliga i institutets publiceringsverksamhet. Här handlar det om kontakter med tryckerier, förlag (Kommentus), författare (ifråga om antologier) med flera. Ibland rör det sig också om redigering av texter och framtagning av heloriginal. Assistenterna bör dessutom, liksom föreståndaren, ha tid för egen forskning. För institutets del är det viktigt att ha forskande medarbetare.

Arbetsuppgifterna är just nu fler än vad vi hinner med. Det finns därför ett tydligt behov för institutet att växa både ekonomiskt och personellt. Sedan några år tillbaka köper institutet dessutom externa tjänster, i synnerhet för arbeten med våra skriftserier, webbsidor, konferensarrangemang och olika typer av research.

Personal

Stads- och kommunhistoriska institutets föreståndare, Heiko Droste, förenar föreståndarskapet med professuren i historia, särskilt stads- och kommunhistoria vid historiska institutionen, Stockholms universitet. För närvarande fullföljer han dessutom ett forskningsprojekt på Södertörns Högskola, fram till juni 2016, som har en stadshistorisk inriktning. Som assistenter på deltid tjänstgör Mats Berglund och Nils Fabiansson. År 2015 har Eric Båve varit anställd kring ett pågående och numera nästan avslutat projekt kring de krympande kommunerna Avesta och Söderhamn. Även under kommande år behöver vi köpa externa tjänster, bland annat för www.ortshistoria.se, samt i mån av resurser anlita forskare för specifika uppdrag.

Undervisning

Forskarutbildningen kommer i stort att drivas som tidigare. Inom grundutbildningen planeras uppsatsämnen och kurser med stads- och kommunhistorisk inriktning efter ungefär samma omfattning som under senare år.

Publicering

Institutet har tre publikationsserier: Studier i stads- och kommunhistoria, Lokalhistoria och Historisk tätortsstatistik. *Studier* är i första hand avsedd för arbeten med karaktär av grundforskning, avhandlingar, konferensrapporter och liknande. Normalt finansieras den via externa medel. Serien *Lokalhistoria* är avsedd för arbeten i det mindre formatet. Där har vi tidigare bland annat utgivit *Revy* över stads- och kommunhistoria. I statistikserien har vi publicerat historiska befolkningstal för svenska städer och tätorter. Denna information ska överföras till vår hemsida, www.ortshistoria.se. Den uppdateras kontinuerligt. Utgivning av böcker sker i mån av resurser och goda tryckfärdiga manuskript.

Vad gäller våra publikationer planerar vi för närvarande att introducera en peer-review-process som ska öka publikationernas tillgänglighet (alla publikationer ska finnas både i tryck och open-access) och deras meriteringsvärde inom universitetsvärlden. Det är viktigt i synnerhet för yngre forskare.

För att säkerställa kvalitén och för att organisera en peer-review-process behöver vi skapa ett redaktionsråd. Här hoppas vi att Stadshistoriska samfundet kan spela en större roll. Vi ska kontakta samfundets medlemmar för att föreslå ett engagemang utifrån de enskilda medlemmarnas kompetens. Jag har dessutom börjat prata om våra publikationer med Stockholm University Press som för närvarande lägger om universitetets samlade publikationsverksamhet samt Stockholmia förlaget. Detta arbete kommer att pågå hela nästa år.

Slutligen har vi planer på att digitalisera delar av våra tidigare publikationer som delvis är utgångna. Här har Stockholm University Press och universitetets digitaliseringsenhet redan signalerat sitt intresse och sitt stöd. Institutet kommer kontakta de berörda kollegorna och be om deras medgivande för en digital återpublicering.

Närmast att utges är en lärobok om Sveriges städer och rapporten om ”Avesta och Söderhamn som krympande kommuner”.

Samverkan

Institutet behöver öka sin publicitet och samverkan inom och utanför den akademiska världen. Vi vill göra vår forskning tillgänglig för fler och samtidigt få kontakt med intresserade kollegor inom historia samt besläktade discipliner. Det sker redan idag via vår hemsida och vår databas www.ortshistoria.se. Båda sidor kommer uppdateras och förnyas. Vi har planer på ett slags nyhetsbrev samt ett bättre samarbete med den kompetens som finns att tillgå inom Stadshistoriska samfundet. Men vi vill även nå utanför akademiska kretsar. Vi ska ta kontakt med olika organisationer (bibliotek, museum, arkiv) för att sondera kring möjliga samarbeten vad gäller seminarier och presentationer. Vi ska presentera institutet tydligare inom SKL, där vi inom kort kommer synas på hemsidan. Vi har också planer på en kort presentation i ramen för SKL:s beredningsmöten, där institutet med dess verksamhet behöver uppvisas.

Forskning och registrering

Institutets personal kommer, liksom de stadshistoriska doktoranderna, att fortsätta sina pågående forskningar, som kommer att redovisas i verksamhetsberättelsen för 2015. Heiko Droste kommer

att arbeta med en profilering av institutets framtida forskning. En profilering anses nödvändig för att öka institutets publicitet och för att stärka dess ställning inom den svenska och internationella forskningen. Vi siktar här på en mera mångvetenskaplig profilering kring teman: krympande städer – urbanitet – miljöhistoria. Detta kräver ett aktivt samarbete med andra ämnen såsom ekonomihistoria, idéhistoria, etnologi, arkeologi, sociologi, kulturgeografi med mera. För att både öka institutets verksamhet och stärka vår profilering har vi under hösten 2015 lyst ut ett antal korttidsanställningar. Tillsättningen av två kollegor är på gång.

Vid sidan av detta projekt och föreståndarskapet ska Heiko Droste arbeta med ovan nämnda forskningsprojekt som ska resultera i en monografi.

Mats Berglund fortsätter sitt externfinansierade projekt om städernas tjänstefolk i äldre tid.

Projektet Krympande städer drivs vidare liksom Läroboken om Svenska städers historia.

Projektet www.ortshistoria.se utvecklas i takt med tillgängliga resurser. Efter sin emeritering tänker Lars Nilsson delvis fortsätta sin forskning om svensk kommunalhistoria samt svensk, nordisk och europeisk stadsutveckling. Han är lika välkommen som den emeriterade professorn i Stockholms stadshistoria, Sven Lilja, som i många år samarbetade med Lars Nilsson. Vi hoppas dessutom kunna knyta flera yngre forskare från olika ämnen till institutet med hjälp av utlysningen av ett antal korttidsanställningar som ska leda till projektansökningar som ligger inom ramen för institutets profilering.

Konferenser, symposier, kontaktverksamhet

Den allmänna kontakt- och konferensverksamheten planeras fortsätta efter samma huvudlinjer som tidigare. Det innebär en till två stadshistoriska dagar. Under våren kommer liksom tidigare samfundets årliga möte att äga rum. För den nationella samordningen av det stads- och lokalhistoriska arbetet spelar vår hemsida fortsatt en central roll.

Institutet planerar – preliminärt – att vara representerat i följande internationella arrangemang under kommande år:

- Die frühneuzeitliche Stadt als Knotenpunkt der Kommunikation – Prag maj 2016
- Ett kontaktseminarium vid Institutet för Vergleichende Städteforschung i Münster/Tyskland och vid universitetet Essen som har ett forskningscentrum som handlar om megastäder på vårterminen 2016
- European Association för Urban History, Helsingfors, augusti 2016

Sammanfattning

Verksamheten för 2016 planeras således att i sina huvuddrag fortsätta efter samma linjer som tidigare. Externa anslag kommer även fortsättningsvis att sökas för att finansiera publicering, konferenser och forskningsprojekt. Vi kommer dessutom aktivt söka kontakt med stora forskningsfinansierare för att undersöka möjligheten till en mera långsiktig extern finansiering. Sveriges Kommuner och Landstings bidrag till basresurser är liksom tidigare år budgeterat till 700 tkr.